

Plan för samverkan mellan Västra Götalandsregionen och det civila samhällets organisationer i Västra Götaland 2024–2026

ÖVERENSKOMMELSEN

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

Tillsammans för ett hållbart Västra Götaland

Sedan 2014 utvecklar Västra Götalandsregionen (VGR) en fördjupad samverkan tillsammans med ett stort antal av det som brukar kallas det civila samhällets organisationer. Det sker inom ramen för den regionala överenskommelsen mellan Västra Götalandsregionen och det civila samhällets organisationer i Västra Götaland. Tillsammans ska parterna verka för invånarnas bästa i Västra Götaland.

Till det civila samhället räknas den del av samhället som är skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet. Att medborgare fritt kan gå samman, organisera sig och med gemensam kraft agera tillsammans för gemensamma intressen, är av central betydelse för en fungerande demokrati. Det civila samhällets organisationer verkar som demokratiskola, röstbärare och opinionsbildare. De skapar samhällsnyttig verksamhet inom olika sektorer, bidrar till gemenskap och tillit mellan människor och medverkar till social sammanhållning. Inom det civila samhället verkar bland annat ideella föreningar, stiftelser och registrerade trossamfund, men även nätverk, upprop och andra tillfälliga grupperingar.¹

Västra Götalandsregionen (VGR) och det civila samhällets organisationer har som ambition att under mandatperioden 2023–2026 fortsätta att stärka och utöka samverkan. Avsikten med samverkan är att upprätthålla och utveckla välfärden och stärka demokratin.

Inom Västra Götaland med dess 49 kommuner finns ett omfattande och mångfasetterat organisations- och föreningsliv. En kartläggning² som nyligen gjorts tyder på att det finns ca 43 000 lokala och regionala organisationer i länet. Ungefär hälften av befolkningen i åldrarna 18–84 år deltar i ideellt arbete motsvarande minst 20 timmar i månaden. Invånarnas engagemang i aktiviteter som de själva eller deras nära har intresse av, ger mycket tillbaka på individnivå. Samtidigt skapas ett mervärde på samhällsnivå.

Arbetet med att skapa bättre förutsättningar för samverkan fortsätter nu genom att;

- skapa en större kunskap om civilsamhällesektorn där bl.a. fortsatt kartläggning av det civila samhället vad gäller omfattning, geografisk fördelning och karaktär är viktig.
- förtydliga och stärka strukturen för befintliga dialogforum mellan det civila samhällets organisationer och olika nämnder och styrelser inom Västra Götalandsregionen.
- främja en utveckling av alternativa ekonomiska stöd- och finansieringsformer, med fokus på idéburna offentliga partnerskap (IOP) och reserverad upphandling.

Detta dokument är framtaget av styrgruppen för den regionala överenskommelsen med det civila samhället – ofta kallad RÖS-gruppen - i samråd med VGR och det civila samhällets organisationer. Dokumentet är ett förslag på fortsatt strategisk inriktning för samverkan under perioden 2024–2026.

¹ Fördjupad information om det civila samhällets organisering finns här: [Kärt barn har många namn \(vgregion.se\)](https://vgregion.se)

² Statistik över det civila samhället i Västra Götaland, fokus Fyrbodalen finns här: [Microsoft Power BI](#)

Innehållsförteckning

Tillsammans för ett hållbart Västra Götaland	2
Bakgrund	4
Ansvar och genomförande	5
Befintliga strukturer för dialog.....	6
Inriktning för samverkan 2023–2026	8
Strategiska utvecklingsområden för samverkan.....	9
Lärande och uppföljning	10
Lista över förkortningar	11

Bakgrund

Västra Götalandsregionen (VGR) är en politiskt styrd organisation med uppdrag inom hälso- och sjukvård samt regional utveckling och kultur. *Vision Västra Götaland - Det goda livet* (2005)³ är grunden för allt arbete om hur Västra Götaland kan utvecklas för att vara en attraktiv region att bo och verka i. För detta behöver VGR samverka med samhällets övriga sektorer där det civila samhällets organisationer utgör en mycket viktigt samverkanspart.

Överenskommelsen mellan VGR och det civila samhällets organisationer (hädanefter överenskommelsen) antogs av regionfullmäktige 2014-11-25 § 174.

Den uttalade visionen för överenskommelsearbetet är att genom samarbete och aktiv dialog skapa ett hållbart samhälle med bättre förutsättningar för utveckling av Det goda livet i Västra Götaland. Övergripande sex målsättningar med överenskommelsearbetet (ur avsiktsförklaringen 2014⁴) är;

- *Att tillsammans arbeta fram en hållbar utveckling genom sociala, ekonomiska och ekologiska lösningar.*
- *Att tillvarata invånarnas engagemang och delaktighet utifrån individ- och organisationsperspektiv.*
- *Att arbeta för mångfald i entreprenörskap.*
- *Att skapa strukturer för samverkan utifrån ömsesidighet och respekt.*
- *Att inspirera till samverkan.*
- *Att regionen har ett enhetligt förhållningssätt gentemot det civila samhället.*

Samverkan mellan det civila samhällets organisationer och VGR sker utifrån principerna självständighet och oberoende, dialog, kvalitet, långsiktighet, öppenhet och insyn samt mångfald. Dessa sex principer ligger till grund för överenskommelsen och bygger i sin tur på propositionen *En politik för det civila samhället* (Prop. 2009/10:55), Regeringen.⁵

I alla kontakter mellan det civila samhällets organisationer och VGR ska dessa principer vara vägledande för ett hållbart samarbete. Det innebär i praktiken att samverkan sker med det civila samhällets oberoende som övergripande förhållningssätt. Vidare sker det med utgångspunkt i civilsamhällesorganisationernas särart och värdegrund och med omsorg om både medlemsnytta och samhällsnytta.

Samverkan tar avstamp i gemensamma samhällliga utmaningar inom verksamhetsområden som regionen har ansvar för. Utöver den gemensamma visionen om *Det goda livet* relaterar planen till regionens fyra huvudsakliga styrdokument;

³ [Aktuella regionala styrdokument - Västra Götalandsregionen \(vgregion.se\)](http://vgregion.se)

⁴ [Om överenskommelsen - Västra Götalandsregionen \(vgregion.se\)](http://vgregion.se)

⁵ [En politik för det civila samhället - Regeringen.se](http://vgregion.se)

- Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030 som vägleder det gemensamma arbetet med regional utveckling i länet, där civilsamhällets organisationer är del i genomförandet.
- Västra Götalands kulturstrategi och kulturplan 2024–2027, där civilsamhällets organisationer tydligt bidrar till ett vidgat deltagande i kultur- och samhällsliv.
- Strategi för omställningen av hälso- och sjukvården i Västra Götalandsregionen 2023–2027 där civilsamhällets organisationer spelar en viktig roll i arbetet med att utveckla den nära vården.
- Trafikförsörjningsprogram 2021–2025 – Hållbara resor i Västra Götaland där civilsamhällets organisationer bidrar i den regionala samhällsplaneringen.

VGR:s hållbarhetsarbete omfattar mål inom social och ekologisk hållbarhet⁶. De sociala hållbarhetsmålen består av tre övergripande mål: *God hälsa och välbefinnande, Jämlikhet och lika rättigheter* samt *Tillit, trygghet och delaktighet*. VGR:s mål för social hållbarhet fastställer bland annat att VGR genomgående ska arbeta med medskapande dialog och i partnerskap med invånare och det civila samhällets organisationer i Västra Götaland.

Ansvar och genomförande

Överenskommelsen mellan VGR och det civila samhällets organisationer omfattar alla VGR:s verksamheter. Det krävs därmed av samtliga nämnder, beredningar och styrelser att göra insatser för stärkt dialog och samverkan i sin ordinarie verksamhet. RÖS-gruppen rekommenderar alla nämnder och styrelser att kontinuerligt informera sig om det civila samhällets organisationer, dess möjligheter och villkor för att verka och samverka.

I praktiken innebär den nya planen för samverkan att VGR fortsätter att utveckla mer enhetliga arbetsätt i förhållande till det civila samhällets organisationer. Ställningstaganden till att omfördela inflytande, ansvar och delaktighet i relation till en ökande mångfald av aktörer behöver ske kontinuerligt.

Genom överenskommelsen får civilsamhällets organisationer ett ansvar och förtroende att agera. För det civila samhället i Västra Götaland med sina nästan 43 000 registrerade organisationer innebär denna plan för samverkan ett behov av att organisera sig på regional nivå som dialog- och samverkanspart till VGR.

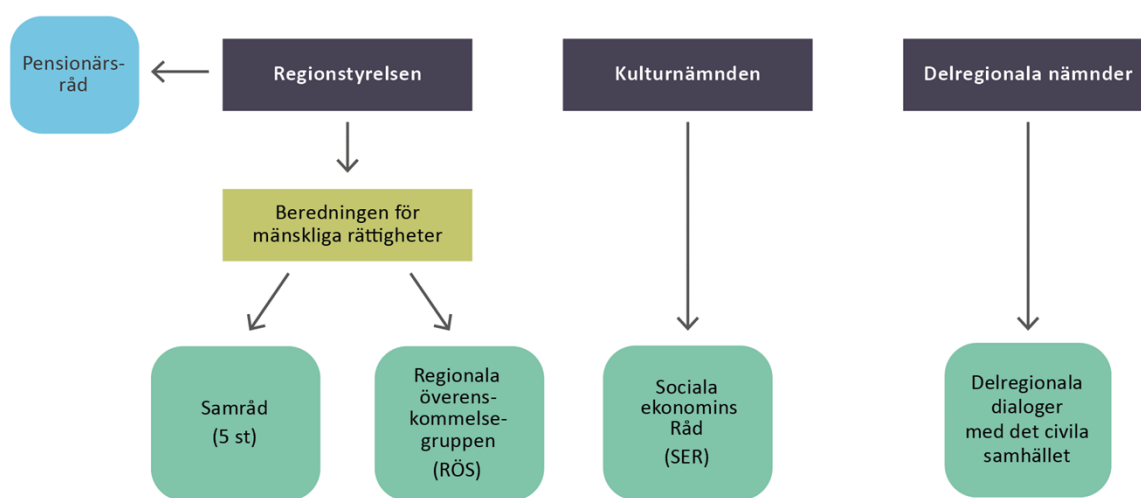
Planen är ett verktyg för att implementera ett strukturerat och systematiskt tillvägagångssätt för att utveckla formerna kring samverkan i dess mångfald.

⁶ [Hållbarhet – för varje människa och för vår planet - Västra Götalandsregionen \(vgregion.se\)](https://www.vgregion.se)

Befintliga strukturer för dialog

Det finns ett antal beslutade dialogstrukturer inom regional utveckling och kultur liksom inom hälso- och sjukvården där politiska företrädare i VGR möter representanter från det civila samhällets organisationer för dialog och samverkan.

Figur med exempel på beslutade dialogstrukturer mellan Västra Götalandsregionen och det civila samhällets organisationer

Överenskommelsen har under mandatperioden 2023–2026 sin politiska hemvist i beredningen för mänskliga rättigheter (BMR) under Regionstyrelsen. Styrgruppen för den regionala överenskommelsen (RÖS-gruppen) består av fem förtroendevalda politiker från BMR och fem valda representanter från de organisationer som skrivit under överenskommelsen. Överenskommelsens roll är strategisk och har fokus på förutsättningsfrågor.

Andra politiskt beslutade dialogstrukturer mellan VGR och det civila samhället är de fem samråden under beredningen för mänskliga rättigheter (BMR), den sociala ekonomins råd, förkortat SER under Kulturnämnden (KUN), de delregionala nämndernas (DRN) dialoger med det civila samhällets organisationer samt regionstyrelsens pensionärsråd. Utöver dessa politiskt beslutade mötesstrukturer finns även olika former av brukarråd inom hälso- och sjukvården samt olika nätverk inom kulturområdet. Det pågår även enstaka dialoger med representanter inom det civila samhället inom kollektivtrafik och infrastruktur.

Ambitionen är att dessa olika dialogforum ska fungera ömsesidigt förstärkande och på ett systematiskt sätt hantera behov av dialog mellan VGR och det civila samhällets organisationer. RÖS-gruppen kan bidra med att uppmärksamma behov av utveckling av befintliga forum eller föreslå nya forum för dialog, med syfte att stärka jämbördigheten.

På de sex principerna i överenskommelsen som nämndes på sidan 4 följer fyra nivåer av dialog och delaktighet nämligen; *information, samråd, dialog* och *partnerskap*. Nivåerna utgår från den europeiska koden för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocessen.⁷ Nivåerna ska i överenskommelsearbetet fungera som stöd vid val av aktivitet och strategi för samverkansarbetet för bästa förutsättningar nå de gemensamt uppsatta målen.

Figur som visar fyra nivåer av delaktighet enligt europeisk kod för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocessen

⁷ [Europeisk kod för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocessen | MUCF](#)

Inriktning för samverkan 2023–2026

Vad Västra Götalandsregionen och det civila samhällets organisationer samverkar om

Hälsa- och sjukvård

Hälsa- och sjukvården står inför stora utmaningar, något som kräver en omfattande omställning där det civila samhällets organisationer kan spela en större roll än idag. Det civila samhällets organisationer kan, utöver rollen som utförare av hälsa- och sjukvård, bidra till att utveckla och stärka samverkan inom området hälsofrämjande och förebyggande insatser för individer och grupper. Liksom stärka samverkan inom området rehabilitering och habilitering med och för individer och grupper.

Inom hälsa- och sjukvården finns ett antal upparbetade samverkansavtal i form av såväl IOP-er liksom ett antal upphandlade kontrakt mellan VGR och olika civilsamhällesorganisationer. Här finns en potential och ett starkt incitament för att utveckla samverkan vidare.

Regional utveckling och kultur

Det civila samhällets organisationer är viktiga för invånarens delaktighet och inflytande i kultur- och samhällsliv och bidrar på så sätt till social sammanhållning och till en livaktig demokrati

Det civila samhällets organisationer har en viktig roll som samhälls-entreprenörer och driver på innovationer för levande lokalsamhällen i hela regionen. I sin röstbärarroll bidrar det civila samhällets organisationer med perspektiv som påverkar regionens utformning av samhällsservice i linje med det goda livet. Det civila samhällets organisationer fungerar även som arbetsgivare och arbetsplats, för uppskattningsvis 36 000 personer.

För samverkan inom ramen för regional utvecklingsområdet och på kulturområdet finns upparbetade finansieringsformer, som projekt-, verksamhets- och organisationsstöd liksom långsiktiga uppdrag. Likväl finns här en stor utvecklingspotential i samverkan, inte minst vad gäller att finna mer långsiktiga finansieringsformer så som tex idéburna offentliga partnerskap (IOP).

Strategiska utvecklingsområden för samverkan

Arbetet med att utveckla samverkan i linje med överenskommelsen och de principer som den står på är strategiskt och långsiktigt. Avsikten är att skapa förutsättningar för nya innovativa samverkansformer och nya arbetssätt. Syftet med och målsättningarna för arbetet kräver att vissa specifika förutsättningar finns på plats. Förutsättningar som kan underlätta för kontakt i tidigt skede och se till att kunskap och kompetens tas tillvara för att främja samverkan.

Kunskapshöjning om varandras förutsättningar och villkor

En viktig uppgift är att sprida kunskap hos regionala nyckelaktörer såväl bland det civila samhällets organisationer som inom VGR:s organisation. För att öka förståelse om varandras roller och förutsättningar består RÖS-gruppens arbete bland annat av att;

- besöka nämnder och styrelser för att informera om och diskutera hur inriktningarna i samverkan kan omsättas i praktiken.
- kartlägga och analysera det civila samhällets villkor och anordna utbildningar och kunskapshöjande seminarier för såväl regionens politiker och tjänstepersoner, som förtroendevalda och verksamma inom det civila samhället.
- omvärldsbevaka och kommunicera relevanta nyheter som rör civilsamhällespolitik och ny lagstiftning, samt sprida goda regionala exempel kring samverkan.

Strukturer för en jämbördig dialog i tidigt skede

För reell medverkan är dialog i tidigt skede centralt för att utbytet inte ska stanna vid informationsutbyte eller rådgivning. RÖS-gruppen har som uppgift att underlätta för att en jämbördig dialog i tidigt skede kommer till stånd mellan VGR och det civila samhällets organisationer. Det kan bland annat innebära att;

- Tydliggöra vilken funktion och vilket mervärde befintliga beslutade dialogforum tillför och vid behov föreslå förändringar.
- Främja medvetna val av nivå för dialog och inflytande (information, samråd, dialog eller partnerskap) och metodutveckling för respektive nivå.
- Arrangera stormöten en gång per termin där överenskommelsens underskrivare möter RÖS-gruppen för gemensamt lärande och utbyte.

Främja långsiktiga stöd- och finansieringsformer

VGR bör i linje med de sex principerna för samverkan verka för en mer enhetlig och transparent hantering av ekonomiska stöd till det civila samhällets organisationer. En viktig del för RÖS-gruppen i detta arbete är att verka för att jämbördighet och transparens stärks i utformningen av olika ekonomiska stöd - och avtalsformer. Det kan bland annat innebära att;

- Verka för att det civila samhällets organisationer involveras i tidigt skede när nya riktlinjer, policys och andra styrdokument ska tas fram.
- Verka för att Idéburet offentligt partnerskap (IOP) utvecklas till en samverkansform med fler involverade aktörer samt verka för systematik och transparens i hantering av IOP-förslag.
- Bidra med kunskaphöjning såväl för VGR som det civila samhällets organisationer kring IOP och reserverad upphandling, samt verka för tidig dialog i upphandlingsprocessen.

Lärande och uppföljning

RÖS-gruppen samordnar, följer upp och återrapporterar arbetet med överenskommelsen utifrån de strategiska utvecklingsområdena. Beredningen för mänskliga rättigheter (BMR) har ett övergripande ansvar för överenskommelsen. Det civila samhällets organisationer ansvarar för att vara delaktiga i överenskommelsearbetet i de delar som anges i planen.

Att utveckla och stärka samverkan mellan det civila samhällets organisationer och VGR kräver ett kontinuerligt lärande. Både civilsamhällets organisationer och VGR ska involveras i uppföljningsarbetet där kunskapsutveckling och effekter av ökad samverkan är primära uppföljningsområden.

De organisationer som har skrivit under överenskommelsen ansvarar även för att överenskommelsen och samverkan med VGR blir känd inom den egna sektorn. De verkar för ökad förståelse och medvetenhet kring förutsättningsfrågor för samverkan. Tillsammans verkar partnererna som skrivit under överenskommelsen för att fler organisationer blir delaktiga i arbetet.

Planen för samverkan följs upp med en rapport till regionstyrelsen i mitten liksom i slutet av mandatperioden, utöver en årsvis uppföljning till beredningen för mänskliga rättigheter. De organisationer som har skrivit under överenskommelsen kan ta del av den årliga uppföljningen genom utskick via mejl, publicering på VGRs hemsida och vid dialogmöten.

Lista över förkortningar

RÖS-gruppen – styrgruppen för den regional överenskommelsen mellan Västra Götalandsregionen och det civila samhällets organisationer i Västra Götaland

VGR - Västra Götalandsregionen

BMR – Beredningen för mänskliga rättigheter

RS - Regionstyrelsen

KUN - Kulturnämnden

DRN – Delregional nämnd

I skriften ”Kärt barn har många namn” finns viktiga begreppsförklaringar som rör det civila samhället: [Kärt barn har många namn \(vgregion.se\)](http://vgregion.se)

Överenskommelsen är en avsiktsförklaring för samverkan mellan det civila samhällets organisationer och alla verksamheter inom Västra Götalandsregionen. Den syftar till att komplettera och förstärka parternas unika uppdrag och styrkor. Genom en jämbördig dialog och ökad kunskap om varandras områden, bidrar vi tillsammans till ett mer hållbart samhälle.

